

سرشناسه: عباسی، غفار، ۱۳۴۱ -

عنوان و نام پدیدآور: سه گام سالک عاشق / غفار عباسی.

مشخصات نشر: قم: میراث انبیاء علیهم السلام، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۲۷۰ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۵۳۸-۹-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۲۶۳] - ۲۷۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: آداب طریقت

Customs of the order*

موضوع: خودشناسی -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع: Self-perception -- Religious aspects -- Islam

موضوع: عرفان -- شیعه

موضوع: Shi'ah -- Sufism

موضوع: انسان -- آفرینش -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع: Human beings -- Creation -- Religious aspects -- Islam*

رده بندی کنگره: ۹۱۳۹۷/۳/ع۱/۲۲۸

رده بندی دیویی: ۹۷/۸۴

شماره کتابشناسی ملی: ۱۶۹۵۲۰

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۷

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

تیراژ: ۱۰۰۰

شماره پخش: ۰۹۱۰۶۱۴۷۸۶۲

www.mahabbat.ir

گامِ سادِ عشق

رستا و غفّی

پیش‌گفتار | ۱۱

❖ گام اول؛ از کجا آمده‌ام؟ ❖ ۱۷
(تحلیل و بررسی عوالمی که تا به حال طی کرده‌ایم)

۱. مراحل هفت‌گانه خلقت انسان | ۱۷

۲. خلقت ما اهل بیت (علیهم‌السلام) از نور خدای متعال | ۱۷

الف. چهارده هزار سال قبل از آفرینش مخلوقات: ۱۹

ب. ازده هزار سال قبل از آفرینش آدم (علیه‌السلام): ۱۹

ج. از سال قبل از خلقت آدم (علیه‌السلام): ۱۹

د. دوازده سال قبل از آفرینش آدم (علیه‌السلام): ۲۰

۳. بی‌بی ما از اهل بیت (علیهم‌السلام) | ۲۰

۴. حرم ما | ۲۱

❖ روح چیست | ۲۳

❖ بررسی سه مطلب | ۲۴

مطلب اول؛ ماجرای تعلیم امام به آدم (علیه‌السلام): ۲۴

مطلب دوم؛ مقام اسمائی انسان: ۲۵

مطلب سوم؛ رسیدن به اسمای کلی الهی: ۲۷

۵. رجوع سالکین به نور خدای متعال در همین دنیا | ۲۹

۶. ما همه تحت تربیت اهل بیت (علیهم‌السلام) هستیم | ۳۳

۷. پدر و مادر حقیقی ما | ۳۴

۸. اشتیاق قلوب ما و اهل بیت (علیهم‌السلام) به یکدیگر | ۳۶

۹. تحلیل و بررسی مقام نورانیت | ۳۸

۱۰. سیرسالک در مقام نورانیت | ۴۳

گام دوم: آمدنم بهر چه بود؟ ۴۷

(کلیات سیروسلوک)

۱. اقسام سه گانه مردم در دنیا | ۴۷

۲. سیروسلوک چیست؟ | ۵۱

۳. مقصد سلوک | ۵۴

۴. نقشه راه سلوک | ۵۴

۵. ضرورت سیروسلوک و تهذیب نفس | ۵۶

۶. خضر راه | ۶۴

الف. ضرورت استاد در سیروسلوک | ۶۴

ب. نقش استاد عام و خاص در سلوک | ۶۹

ویژه گی های مخلصین | ۷۱

اول؛ حشر و قیامت مخلصان؛ در دنیا | ۷۱

دوم؛ در آخرت | ۷۲

سوم؛ عدم جزای مخلصان در قبال اعمالشان | ۷۴

چهارم؛ عصمت از گناه | ۷۵

پنجم؛ رسیدن نقدی به همه ی خوبی | ۷۵

د؛ اهمیت تلاش برای یافتن استاد | ۷۷

ه؛ ویژه گی های استادی که می تواند ما را به مقام توحیدی و معنوی رساند | ۷۹

ویژه گی اول؛ دعوت به خدای متعال | ۷۹

ویژه گی دوم؛ بصیرت باطنی | ۸۰

ویژه گی سوم؛ شهود توحید | ۸۰

و؛ اشراف استاد | ۸۱

ز؛ ملاک استاد از دیدگاه علامه طباطبایی | ۸۳

ح؛ روش انتخاب استاد برای سیروسلوک | ۸۴

۷. سفارش های عمومی در سلوک الی الله | ۸۵

الف. استقامت در سلوک | ۸۵

ب. همت والا | ۹۰

بررسی روایات در باب همت بلند | ۹۲

ج. حال را دریاب | ۹۶

د. منافات نداشتن سلوک با حضور در اجتماع | ۱۰۰

مورد اول؛ سلوک و کسب و کار | ۱۰۰

مورد دوم؛ سلوک و رابطه‌ی سالک با والدین | ۱۰۱

مورد سوم؛ سلوک و وظایف سالک در قبال همسر | ۱۰۳

ملاک انتخاب همسر | ۱۰۵

ه. راه‌های سرعت بخشیدن به سیر | ۱۰۷

راه اول؛ عزم جدی | ۱۰۷

راه دوم؛ استفاده از روش تربیتی و سلوکی معرفت نفس | ۱۰۸

راه سوم؛ رهایی از شک و رسیدن به یقین | ۱۰۸

راه چهارم؛ استفاده از اشک و عشق | ۱۰۹

و. خواسته سالک، رسیدن به مقام صالحین | ۱۱۱

گام سوم: به کجا می‌روم؟ | ۱۲۱

به سوی او

اول؛ محبت و عشق | ۱۲۱

الف. محبت | رسیدن به آن | ۱۲۱

ب. دو نمونه از بین واقعی | ۱۲۳

ج. محبت دسانی و الهی | ۱۲۵

د. محبت خداوند تبارک و تعالی به بندگان خود | ۱۲۸

ه. عشق و محبت به ما، سر مصیبت‌های این دین | ۱۲۹

و. معنای اقرار به گناه معصومین علیهم‌السلام

۲. عبادت | ۱۳۵

الف. اقسام سه گانه عبادت | ۱۳۵

ب. نظر علامه طباطبائی رحمته‌الله در خصوص قسم تاجرانه و برده‌وار | ۱۳۶

ج. عبادت آزادگان | ۱۳۸

د. قطع تعلقات، راه رسیدن به عبادت عاشقانه | ۱۳۹

ه. عبادت عاشقانه و خالصانه | ۱۴۰

و. ترک اشتغالات قلبی برای رسیدن به عبادت عاشقانه | ۱۴۱

۳. ذکر و اقسام آن | ۱۴۴

الف. اقسام ذکر | ۱۴۴

- مطلب اول. اقسام ذکر زبانی | ۱۴۴
- الف، قرآن و شیوه تفکر در آن | ۱۴۴
- بحثی سلوکی در مورد قرآن کریم | ۱۴۷
- بحث اول: به خود گرفتن آیات قرآن | ۱۴۷
- بحث دوم: موانع بهره‌مندی از قرآن کریم | ۱۴۸
- مانع اول: نگاه‌های اشتباه به قرآن | ۱۴۸
- مانع دوم: ترک تفکر و تدبیر در آیات | ۱۴۹
- مانع سوم: جست‌وجوی معنای آیه در بیرون از خود | ۱۵۰
- بحث سوم: مراتب بالاتر تلاوت قرآن برای سالکین | ۱۵۱
- بحث چهارم: به خود گرفتن، منحصر در آیات قرآن کریم نیست | ۱۵۳
- ب، نماز | ۱۵۴
- ج، دعاها و دعاها | ۱۵۶
- در فضایل اهل بیت (ع) | ۱۵۶
- الف، دعاها و دعاها | ۱۵۶
- ب، اشتیاق | ۱۵۸
- ج، اسباب اشتیاق | ۱۶۲
- د، موانع اشتیاق | ۱۶۴
- اول: موانع بیرونی | ۱۶۴
- دوم: موانع درونی | ۱۷۱
- هـ، ذکر دائمی | ۱۷۴
۴. معرفت نفس | ۱۷۵
- الف، سیر آفاقی و انفسی | ۱۸۰
- ب، روایات در باب معرفت نفس | ۱۸۰
- ج، دلیل برتری معرفت نفس | ۱۸۲
- د، منافات نداشتن روش معرفت نفس با «یک عرفشک» | ۱۸۲
- هـ، بحثی در مورد فطرت | ۱۹۷
- اول، توجه به فطرت توحیدی، راه شناخت خدای متعال | ۱۹۷
- دوم، فطرت توحیدی و معرفت نفس | ۲۰۰
- سوم، فطرت توحیدی و حقیقت دین و ولایت | ۲۰۲

❖ مراحل سیر سالک عاشق ۲۰۹ ❖

۱. یقظه | ۲۰۹

❖ انکار، بزرگ‌ترین مانع یقظه | ۲۱۰

❖ استقامت بعد از یقظه | ۲۱۰

۲. توبه و بازگشت | ۲۱۱

❖ هر توبه‌ی ما، بین دو توبه خدا | ۲۱۳

❖ پاسخ به وسوسه‌های شیطان در جلوگیری از توبه | ۲۱۴

۳. فتح باب شهود و مکاشفات | ۲۱۷

❖ باور، کلید ورود به مقام شهود | ۲۱۸

❖ ورود سالک به عالم برزخ | ۲۲۰

۵. پستی و صعود خطورات | ۲۲۱

❖ الف - حوم - خرات به سالک بعد از قطع تعلقات | ۲۲۱

❖ ب - برخوری، برانگیزاننده‌ی انطوارات شیطانی | ۲۲۲

❖ ج - ازبهر، بر سر راه سالک | ۲۲۳

❖ د - راه اصلی مبارزه با خرات شیطانی | ۲۲۴

۶. مشاهده حقیقت نفس | ۲۲۵

۷. ابتدای ورود به عوالم روحی | ۲۲۶

❖ ۸. رسیدن به مشاهدات روحی | ۲۲۷

❖ ۹. آغاز ورود به عوالم توحیدی | ۲۲۹

❖ بررسی دو مسأله | ۲۳۰

❖ اول. قرب نوافل و فرائض | ۲۳۰

❖ دوم. لقاء الله | ۲۳۶

❖ الف. ایمانی که سرآمدش لقاء الله است | ۲۳۶

❖ ب. راه رسیدن به لقاء الله | ۲۳۹

۱۰. عوالم توحید | ۲۴۱

❖ خاتمه سخن ۲۴۵ ❖

عوالم قبل از عالم خلوص از دیدگاه علامه طباطبائی رحمته الله علیه | ۲۴۵

اول: اسلام اصغر | ۲۴۶

❖ دوم: ایمان اصغر | ۲۴۷

❖ سوم: اسلام اکبر | ۲۴۸

❖ چهارم: ایمان اکبر | ۲۴۸

❖ پنجم: هجرت کبری | ۲۵۱

❖ ششم: جهاد اکبر | ۲۵۳

❖ هفتم: اسلام اعظم | ۲۵۴

❖ هشتم: ایمان اعظم | ۲۵۷

❖ نهم: هجرت اعظمی | ۲۵۸

❖ دهم: جهاد اعظمی | ۲۵۸

❖ دوازدهم: خلوص | ۲۵۸

توضیح و تبیین | ۲۵۹

منابع و مأخذ | ۲۶۷

درس گفتار

امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمودند: «رَحِمَ اللَّهُ امْرَأَةً أَعَدَّتْ لِنَفْسِهِ وَاسْتَعَدَّتْ لِرَمْسِهِ وَعَلِمَتْ مِنْ أَيْنَ وَ فِي أَيْنَ وَ لَ أَيْنَ» - رحمت کند کسی را که خودش را آماده کند و آماده شود برای - بازگشت - خاکش و داند از کجا آمده و در کجا هست و به کجا می رود.^۱

روزها و کرمین است و همه شب سختم

که چراغانی از دل خویشتم^{۱۹}

از کجا آمده، آمدن بهر چه بود^{۱۹}

به کجا می روم آخر نمایی و طعم

هر مسیری ابتدایی دارد، میانه‌ای و مصلودی. این مسیر به راهنماییش از هر چیز دیگر نیاز هست؛ چرا که بدون داشتن راهنما، مسیریات تغییر می‌کند و ما را منحرف می‌سازد و یا به کندی ما را به مقصد می‌رساند. در این بین، رسیدن به خداوند متعال و هدف خلقت ما از همه‌ی مسیرها پرخطرتر، به رحمت و ترو دارای راهنماهای دروغین و قسم خورده‌ای است که سوگند یاد کرده‌اند تا امام اَصْحَبِ الْاَمْرِ ما را از هدف و مطلوب حقیقی دور سازند. «قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَا تُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ»^۲ با این وصف برای رسیدن به مقصد و مقصود راهی جز راه اطمینان و اعتماد به صاحب راه که خود پروردگار متعال و حکیم است نمی‌باشد. و او نیز ما را به سوی کسانی که وی را شناخته‌اند حواله داده و دست ما را در دست آن‌ها نهاده و جز اطاعت از آنان چیزی از ما نخواسته است، زیرا آنان با طاعت کردن

۱. الوافی، ج ۱، ۱۱۶.

۲. سوره ص، آیه ۸۳.

مسیرهای ناهمواری به مقصد رسیده و با نوشاندن معارفی عمیق ما را به دستیابی به مقصد، به بهترین وجه راهنمایی می‌کنند.

هر سالکی باید این سه گام عاشقی را بداند که از کجا آمده است، در کجا قرار دارد و به کجا می‌رود! مهم‌ترین تذکری که اگر انسان به یاد آن باشد از این خرابه‌ی فراق از معشوق به سمت آبادی وصال حرکت نموده و این بی‌قراری، سرآغاز یک یقین و بیداری در زندگی او می‌شود. سرآغازی که تا به جواب کمال - علمی و عملی - نرسد خویش را مذمت نموده و از کاهلی و عقب ماندگی خود رنج می‌برد.

باید از خود سوال کنیم که هدف خداوند متعال از این همه دستگاه عظیم خلقت و آفرینش چه بوده؟: «الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا؛ هم‌آنان که خدا را [در همه احوال] ایستاده و نشسته و بر پهلوها و بر زمین می‌کنند و در آفرینش آسمان‌ها و زمین می‌اندیشند [که:] پس ما را، این‌ها را بیهوده نیافریده‌ای»^۱.

مانده‌ام سخت عجب کز چه سبب ساخت مرا

یا چه بوده است مراد وی از این سالک

بی‌شک ما دارای قابلیت‌های فراوانی هستیم که با تفکر و بررزی این حدیث می‌توان به آن‌ها رسید، قابلیت‌هایی که تنها در وجود انسان قرار دارد و رسیدن به آن‌ها باید از مسیری پر جاذبه گذشت.

مرغ باغ ملکوتم نیم از عالم خاک

چند روزی قفسی ساخته‌اند از بدنم

بنابراین پرواز، وظیفه‌ی ما و البته نقطه‌ی شروع ما می‌باشد. ولی همان‌طور که عرض شد این مسیر، پراز جاذبه‌های مختلف است که ممکن است ما را از رسیدن به مقصد بازدارد؛ بنابراین خضرراهی می‌خواهد و می‌تواند در دست غسالی تا ما را با سرعت راهبری کند.

چه خبرهاست خدایا که ندارم خبری
کو مرا خضر رهی تا که نمایم سفری؟
با که گویم که چه‌ها می‌کشم از دست دلم
با تو گویم که ز احوال دلم باخبری

اگر با دقت به تاریخ آفرینش بشر بنگریم می‌بینیم که همه‌ی انبیا از آدم تا خاتم صلی الله علیه و آله ری آنکه انسان را به تفکر درباره‌ی این حدیث که از کجا آمده در کجا هست و به کجا می‌رود، حرکت است، مبعوث شده‌اند؛ لکن پیامبر ختمی مرتبت در اوج دوران شکوفایی و رشد انسان‌ها آمده و به دنبال شکوفایی حداکثری این ظرفیت بوده است؛ «أَتُمِّمُوا إِلَيْنَا مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ»^۱. پیامبر ما، تهذیب را سرلوحه‌ی کار خویش قرار داده است. «وَالَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ»^۲ و قصد وی در این امر، بیدار ساختن فطرت توحیدی در میان همه‌ی طالبان تزکیه و هدایت بوده است؛ و همین امر نیز در دستور کار همه‌ی ائمه معصومین علیهم السلام قرار گرفته است.

هوا نفس مسیح گشت و باغ نازنا
درخت سبز شد و مرغ در خروش آمد
تنور لاله چنان برفروخت باد بهار
که غنچه غرق عرق گشت و گل به جوش آمد

بی‌گمان هرکس از اولیای الهی که به پیمودن این مسیر ذره‌ای دریغ و تردید نداشته، یافته، بی‌صبرانه در پی شکوفا ساختن قابلیت‌های خویش و طالبان توحید است. از میان این همه عرفا و اولیای الهی، مرحوم امام خمینی رحمته الله علیه از جمله نوادر دهر در عرفان ناب اسلامی است که با حرکت الهی خویش باعث شد طالبان راه حق و حقیقت و گرفتاران خال لب دوست، با یک اشاره‌ی وی، هارون‌های مکی خود را در سوختن تنور عشق و محبت آن روح خدا شریک

۱. سراسر آیه ج ۱، ص ۱۰۰

۲. سوره جمعه ۲.

کرده و با نوشیدن شهد شیرین شهادت، ره صدساله را یک شبه طی نمایند.
به فرموده شهید حسن باقری: اگر امام صادق علیه السلام یک شیعه تنوری مثل هارون
مکی داشت، الآن ولایت فقیه صدها هزار بسیجی دارد که به یک اشاره مولایشان
به قلب آتش می‌زنند. حال از نسل چمران و باقری، همت و باقری شهید زنده
و شهید پروری طلوع کرده که هم در جهاد اصغر مدافعین حرم عارفی همچون
شهید سید محمد طهماسبی، سیفی، عسکری فر، دهقان و عبودی را تربیت
کرده و هم در جهاد اکبر هر هفته صدها نفر از خیل مشتاقان از سراسر کشور
به سوی دسمرغان عشق ایشان در عیش آل محمد علیهم السلام شهر مقدس قم گرد هم
می‌آیند تا از انس ماکرمی ایشان بهره‌مند شوند. درس‌هایی که تداعی‌کننده
انفاس قدسی عارف با الله مرحوم، ملاحظه نقلی همدانی است.

مطالبی که در پیش‌رو خوانید با بیان سبکی جدید، مبانی سلوکی و
تربیتی عارف واصل استاد علیه السلام در سه گام مطرح شده است.
این کتاب، به تبیین مسیر ساده و درست یافتنی توحید از طریق معرفت نفس
می‌پردازد. در این کتاب می‌یابیم که همه ما از خدا بییم و در این دنیا به سوی
خدا در حال حرکتیم و البته در نهایت به سوی او می‌رفتیم چه اینکه: «انا
لله و انا الیه راجعون».

یکی از بزرگان عرفا فرمودند: اگر ما را با این معارف آشنا بود قطعاً ما را
تا آخر خواهند بُرد؛ به شرطی که کمی استقامت و جدیت از خود نشان بدهیم.
استقامت و جدیت نیز وقتی حاصل می‌شود که ما معرفت و در پی آن
و عشق به محبوب را در خود بیابیم و به دنبال ازدیاد آن باشیم.

باید دانست که در حقیقت نور ما با نور اهل بیت علیهم السلام یکی بوده است ولی
بر اثر لغزش‌ها و غفلت‌های پوچ و بی‌حاصل از هدف خلقت خویش دور شده
و در حالی که باید در بهشت عبودیت و عشق الهی غرق باشیم، این چنین از
زمره ی قافله‌ی دیوانگان معشوق عقب مانده‌ایم. چراکه:

من ملک بودم و فردوس برین جایم بود
آدم آورد در این دیر خراب آبادم

حقیقت آن است که اکنون عرفان و معنویت در پیچ تاریخی قرار گرفته که باید حاصل رنج و زحمت تمامی انبیا و اولیا به بار بنشیند و از این غربت بی‌حد و حصر درآید؛ چراکه تمامی زحمات انبیا و اولیا برای رساندن بشر به این مرحله بوده که با این معارف آشنا شود و البته قیام حضرت امام خمینی علیه السلام هم برای زنده کردن عرفان بود که عده‌ای آن را فراموش کردند. اکنون زمان تقیه گذشته است و باید در این زمان که در حکومت اسلامی برادر داریم و اوج و تکامل فهم بشر از شهود و عرفان است، به تبیین این بُعد از زندگی انسان در برابر ازیمنه و زبردت قیام عرفان و قیامت معنویت سکوت جایز نیست.

راهی است راه عشق که هیچ‌ش کناره نیست
آنجا جز آنکه جگر پزند چاره نیست

والحمد لله

علی آل‌بویه

معبان المعظم ۱۴۳۹

طلیعه سخن

در خصوص سلوک سالک از طرف مشایخ و بزرگان از عرفا و ادبا سخن ها گفته اند و هر کدام سعی بلیغ داشته اند تا چشم اندازی از مسیر رسیدن به لقاء الله را بیان فرمایند. رحمت و نظروا فر خداوند به همه ی آن بزرگان و انتشار دهندگان عشق و عشق ورزی و نوهی ربوبیت به معشوق!

بسیارها سالک الی الله را آن قدر سخت گرفته اند که کمر سالکین را شکسته و در باتلاق های خیر و شر فرو برده است، عده ای از مشایخ خراباتی آن چنان سیرالی الله را سمار و سارنگ گرفته اند که مقصود گم شده است و بعضی ها نیز از شریعت فاصله گرفته و در باطل های اذیت گرفتار شده اند؛ لذا بر آن شدیم تا دست به تألیف این کتاب بزنیم تا راه صحیح و روش مستقیم برای سیر در این مسیر نمایان شود.

آنچه پیش رو می خوانید لب و چکیده روش تربیتی حضرت علامه طباطبائی رحمته الله است که به دست شاگرد برجسته ی این نظیر ایشان مرحوم آیت الله سعادت پرور - که علامه در مورد ایشان فرمودند: «من به مقامات توحید شما غبطه می خورم» - با اسلوب جدید و روش بدیع و ساده، جمع آوری شده و تا کنون توانسته در جمع ولایت الله با ولایت اهل بیت علیهم السلام عده ی بسیاری را به آسانی از دنیا عبور دهد و به توحید محض برساند.

امید است همچنان که مثل سیل خروشان پیش می رود همه ی دل ها را تسکین و شیفته گان و تشنگان واقعی را سیراب فرماید.

غفار عباسی

قم مقدسه

شعبان المعظم ۱۴۳۹